
Online s prvky napětí. Klinickou část doženou na 1. LF o prázdninách

Online výuka s prvky napětí. Klinickou část na 1. LF doženou o prázdninách

Vedle slov koronavirus, covid a pandemie se pojmy **distanční vzdělávání** nebo **distanční výuka** ocitly v popředí nejužívanějších slov a slovních spojení současnosti. Multimediální forma řízeného studia (tak praví Wikipedie) se na přechodnou dobu, během níž osiřely přednáškové sály, stala jediným spojením mezi studenty a vyučujícím. Redakce *iForum* se pokusila od zástupců fakult zjistit, jak „to“ šlo a jak konkrétní vyučující získané zkušenosti hodnotí.

- **Doc. MUDr. Martin Vokurka, CSc.**, je nejen proděkan pro studijní problematiku a teoretickou a preklinickou pedagogiku na 1. lékařské fakultě UK a přednosta Ústavu patologické fyziologie 1. LF UK, ale i vyučující předmětu *Patologická fyziologie a Patofyziologie v kazuistikách* tamtéž.

Výuka v Moodle a MS Teams

Na *Ústavu patologické fyziologie* vyučující zavedli výuku ve dvou formách, v Moodle a MS Teams. Běžně předmět, který učí doc. **Martin Vokurka** a který se týká studentů 3. ročníku oboru všeobecného lékařství, tvoří nepovinné přednášky, povinná cvičení a semináře a tzv. bloková cvičení. Podle informací pedagoga právě v rámci cvičení byly v Moodle řešeny povinné prezentace (student ji přednese na cvičení před svým kruhem) a eseje (student jej vypracuje na téma, které si vybere z předloženého seznamu a odevzdá do SISu).

„Povinná prezentace dala vzniknout zajímavým komentářům a vzájemným interakcím, což mě potěšilo jak u české části, tak u anglicky hovořících studentů. Měl jsem zde vlastně funkci moderátora, který korigoval vzájemné dotazování a diskuze k danému problému. Eseje, které nejdříve procházejí kontrolou na plagiátorství, čeká rovněž online diskuze formou chatu,“ hodnotí docent **Vokurka**. S využitím MS Teams byly se studenty řešeny semináře, přičemž prostřednictvím sdílené obrazovky mohli medicí v závěru klást své dotazy a „naživo“ s nimi pedagog vedl i případné konzultace.

Náročné, ale se zpětnou vazbou

Při nepovinném předmětu *Patofyziologie v kazuistikách* (věnován konkrétním medicínským „případům“, mechanismu vzniku nemoci, jejich příznakům a částečně diagnostice a léčbě) se za normálních okolností pedagog z 1. LF UK schází se studenty v učebně, kde výuka probíhá formou rozhovorů. Aktuálně zde vytvořili online systém, který umožnil odkrývat diskutovaný problém po částech: jakmile odpověděli na otázku, dostali k posouzení další část. Od každého studenta tak vyučující získá hned několik odpovědí.

„Nejsou třeba vždy a všechny správné. Mým úkolem je jejich závěry okomentovat a na případné nedostatky upozornit. Určitě to je pracnější a časově náročnější. Vezměte si, že než s každým z 25 žáků proberu třeba čtyři odpovědi, máme toho všichni dost,“ komentuje s úsměvem docent **Vokurka**, který si přesto pochvaluje, že díky „vícepráci“ získává zpětnou vazbu, kterou by jinak neměl, protože museli reagovat všichni, nejen ti „aktivní“, jak tomu bývá při prezenční výuce. Zkrátka, získaná zkušenost je nenahraditelná, a bylo by podle pedagoga chybou domnívat se, že online výuka znamenala pro vyučující úlevu a možnost pomyslně „hodit nohy na stůl“.

„To, co se nám podařilo na fakultě úspěšně zavést, bychom i do budoucna rádi rozšířili,“ přiznává proděkan **Vokurka** a dodává: „právě třeba na Ústavu patologické fyziologie se nám potvrdilo, že jde o živou formu zadávání a řešení ‚domácích úkolů‘, nechybí zde potřebná interakce.“ Že rozhodně nejde o špatný model, o tom podle pedagoga svědčí především možnost okamžitých komentářů.

Zábavná kazuistika s prvky napětí

Co se týče zájmu studentů o online výuku, otázka povinného odevzdání eseje a prezentace je bezpředmětná. Je jí podmíněno udělení zápočtu. „Co ovlivnit nemohu, je míra zapojení do diskuze,“ připouští pedagog. Ale i v tomto případě netají jistou mírou uspokojení, v současných podmínkách vedené debaty probíhaly se zájmem a zaujetím všech zúčastněných. „Mně mě překvapilo, kolik otázek si vzájemně pokládali a nacházeli na ně odpovědi,“ konstatuje pedagog. Co se volitelného předmětu týče, do rozboru případů se ne všichni stejně aktivně zapojili: „Na druhou stranu

se někteří ,domáhali' dalšího zadání. V kazuistice totiž nikdy nechybí prvky napětí, studenti mohou jen tušit, jak případ dopadne. A to je baví,“ přiznal s uspokojením pedagog.

(somato)sensorické míšni segmenty

- dotyk a propriocepcce
 - lemniscal, dorsal column
- bolest a teplota
 - spinothalamic tract
- vibrační čítí (ladička)
 - dorsal column

Živá komunikace je nenahraditelná

„Možná se vám s ohledem na mé předchozí odpovědi bude zdát, že distanční výuka s sebou nese jen samá pozitiva. Určitě se to tvrdit nedá,“ vyvrací mi mé pocity z rozhovoru proděkan **Martin Vokurka**. I on si je dobře vědom, že ne všechno se dá plnohodnotně online výukou nahradit. A že se toho na 1. lékařské fakultě UK podařilo nahradit hodně! Dokonce i část výuky simulační medicíny. Pedagog připouští, že distanční výuka sice medikům umožňuje zlepšení vzájemné komunikace, ale zase chybí komunikace živá, která je nenahraditelná. „I medicína je o osobním projevu. Lékař se vyjadřuje třeba na vizitách a v konzultacích s kolegy, kde musí umět svou řeč pohotově formulovat,“ říká proděkan.

Praktika třeba o prázdninách

Bohužel i na medicínách se na několik týdnů zastavila praxe. Proto má výuka některých předmětů s velkým podílem praktické výuky skluz. Chybějící praktická cvičení – např. na anatomii – bude možné alespoň částečně dohnat. Jelikož má 1. LF UK i tzv. anglickou paralelku a prezenčně by se zmeškaná cvičení za současných podmínek dohnat nepodařilo, byla povinná účast na chybějících „praktikách“ převedena na volitelnou bázi a distanční výuka byla doplňována např. videi. „Pokud by mělo jít o dlouhodobý výpadek, šlo by to stěží. Takto se samozřejmě podaří mnohé dohnat v následujícím období. Někdy v dalších semestrech, ale v některých klinických předmětech třeba o prázdninách,“ říká docent **Vokurka** a dodává, „medici zkrátka musejí klinické praxe a stáže alespoň částečně absolvovat. Těm, kteří pracovali jako dobrovolníci, je možné toto částečně rovněž uznat. Kromě přínosu pro nemocnice a zvládnutí celé situace se mnoha věcem naučili. Museli zvládat i náročné situace, což k medicíně rovněž patří.“

Autodidaktická forma

„Je dobré zjistit, že máme na fakultě mechanismy, které dokážeme i v budoucnosti využít nejen k náhradě, ale i k doplnění výuky,“ vidí jednoznačná pozitiva distanční výuky proděkan. Věřící, že pro studenty bude fajn mít online dopodrobna zpracovanou řadu výukových materiálů a vracet se k nim třeba i v dalších ročnících. Pro prezenční formu výuky by tak mohli být předem lépe vybaveni. Při déletrvajícím distančním výuce je však důležité i udržet motivaci studentů, k níž patří i zpětná vazba. „V tzv. autodidaktické formě jsme proto třeba v této době zadávali zkušební testy. Bylo pro nás podstatné, aby se studenti dané problematice věnovali, zdroje k ní si třeba i někde vyhledali, a na základě vlastního ověření došli ke správné odpovědi,“ prozrazuje pedagog.

Ve znalostech neslevíme

Na 1. LF UK jsou vyučující připraveni na obě varianty průběhu zkoušek. Docent **Martin Vokurka** věří, že většinu studentů se podaří prověřit prezenčně. Rozvolňující se pravidla by v nejbližším období snad mohla umožnit i většině cizinců, aby se dostavili ke zkoušce osobně. V některých částech zkoušky jistě změny už nastaly, zkoušení nechodí přímo k pacientům, ale na základě lékařských nálezů musí správně interpretovat onemocnění. Jak proděkan **Vokurka** připouští, není to dokonalá náhrada skutečného kontaktu s pacientem, kdy medik pacienta prohlédne a „prohmatá“. S touto osobní zkušeností se ale studenti setkávali během roku, takže z pohledu celého semestru jde opět o krátkodobou absenci praxe. „Zatím se i na distanční zkoušky stále připravujeme (rozhovor vznikl 21. 5. – pozn. red.), přesto si myslím, že nepůjde o masivní záležitost, ale v určitém rozsahu bude asi nezbytná,“ říká proděkan. Zároveň doufá, že nouzová situace, která by prezenční variantu u části studentů vůbec neumožnila, nenastane. To je důležité zejména u státních zkoušek. Docent **Martin Vokurka** v souvislosti s ukončením studia připomněl i rozdíl mezi absolventy všeobecného a zubního lékařství. Zatímco prvního po obdržení vysokoškolského diplomu čeká ještě několikaleté specializační vzdělávání v oboru a získávání nezbytných zkušeností, zubař-absolvent musí být zcela schopen provést stomatologická vyšetření a zákroky, jako je např. vrtání či trhání zubů.

„Ze školy do praxe vypustíme pouze absolventa, u kterého si budeme jisti, že zvládá nejdůležitější medicínské základy. Zatímco v praktických činnostech jsme museli trochu, opravdu spíše nepatrně a jen dočasně ve výuce slevit, ve znalostech se rozhodně slevovat nedá!“ uzavírá proděkan **Martin Vokurka**.